

International Conference on The School of Martyr Soleimani

(ICSMS ۲۰۲۱)

Identify and explain the desirable characteristics of the national media allowed the martyrdom of Haj Qasem Soleimani

S B Hosseini *

R Heidari**

H R Rahro***

A Najafi****

Abstract

The doctrine of Martyr Haj Qasem Soleimani has its roots in the glorious era of holy defense. This doctrine proves its effectiveness in practice and its application in different social life, if repeated the sweet experience will be a victory and a happy ending. One of the lifeblood of information that is in dire need of development within this doctrine is the media, and this vital need is clearly felt for the national media as the forerunner of the enemy's cultural aggression. But first of all, we must know this doctrine and its indicators and characteristics. Referral to documents and the library to the information available on the reputable website and obtaining information from the votes and useful comments of Martyr Soleimani and related to the martyr, formed a data collection tool in the research. In this research, the method of analyzing qualitative materials was used in order to conduct a scientific experiment on the truth of the life and conduct of Martyr Soleimani. During this analysis, ۳۶۲ separate codes were counted. After the process of loading and raising the level of abstraction, the number of concepts was considered ۸۸ cases and ۳ subcategories and ۱ main category resulted from the doctrine of Martyr Haj Ghasem Soleimani. Then, with the focus group method, the categories related to the martyr school were divided from the literature of hard war to soft media war, and finally ۱۲ concepts are selected as the most important option, which are: Tolerance of the enemy and the ignorant opponent in the media management, observance of work ethic with employees, creative use of the neglected capacities of the media industry, multidimensional complementarity complementing the expertise of media management, concise and useful conveyance of interactions, modest association with people, sincerity and avoidance Hypocrisy in positions of responsibility, simple life without aristocracy, deep belief in Velayat-e-Faqih, avoidance of utilitarian sectarianism, respect for the political tastes of the people in producing media content, attempting to Issuance of Islamic Revolution by the national media.

Keywords: *General Soleimani, Media Doctrine, jihadi Media Management, Content Analysis, Soleimani Doctrine*

* Assistant Professor at the Islamic Republic of Iran Broadcaster University (IRIBU)

** Master Student of Media Management at the Islamic Republic of Iran Broadcaster University

***Master Student of Radio and Television Journalism at the Islamic Republic of Iran Broadcaster University

**** Masters Student of Media Management at the Islamic Republic of Iran Broadcaster University

شناسایی و تبیین ویژگی‌های مطلوب مدیران رسانه ملی بر اساس مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی

**
رضا حیدری

*
سید بشیر حسینی

***
علی نجفی

***
حمیدرضا رهرو

چکیده

مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی ریشه در دوران درخشان دفاع مقدس دارد. این مکتب کارآمدی خود را در عمل ثابت نموده و کاربست آن در حیطه‌های مختلف فردی و اجتماعی، منجر به تکرار تجربه‌های شیرین پیروزی و عاقبت بخیری خواهد شد. یکی از حیطه‌هایی که به مراتب نیاز بیشتری به رشد و نمو در درون این مکتب دارد، رسانه است و این نیاز حیاتی برای رسانه ملی به عنوان جلودار تهاجم فرهنگی دشمن، به وضوح حس می‌شود. اما قبل از هر چیز باید این مکتب و شاخصه‌ها و خصیصه‌های آن را بشناسیم. مراجعه اسنادی و کتابخانه‌ای به داده‌های موجود در پایگاه‌های اینترنتی معتبر و کسب داده از آرا و نظرات مطلعین از شهید سلیمانی و مرتبین با شهید، ابزار گردآوری داده در پژوهش را شکل داد. در این پژوهش روش تحلیل محتوای کیفی به منظور پرده برداری علمی از حقیقت سیره و سلوک شهید سلیمانی به کار گرفته شد. طی این تحلیل ۳۶۲ کد مجزا احصاء شد. پس از طی فرایند کدگذاری و بالا بردن سطح انتزاع، تعداد مفاهیم به ۸۸ مورد رسید و ۳ زیر مقوله و ۱ مقوله اصلی از مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی منتج شد. در ادامه با روش گروه کانونی، مقولات مربوط به مکتب شهید، از ادبیات جنگ سخت نظامی به جنگ نرم رسانه‌ای تقریب شد و در نهایت ۱۲ مفهوم مهم‌تر انتخاب گردید که عبارتند از: مدارا با دشمن و مخالف جاهل در فضای رسانه‌ای، رعایت اخلاق کاری با کارمندان، استفاده خلاقانه از ظرفیت‌های مغفول صنعت رسانه، تخصص‌گرایی چندبعدی مکمل تخصص مدیریت رسانه، انتقال مختصر و مفید مطلب در تعاملات، معاشرت متواضعانه با مردم، اخلاص و دوری از ریا در مناصب مسئولیتی، زندگی ساده و بدون اشرافی‌گری، اعتقاد عمیق به ولایت فقیه، پرهیز از گروه‌گرایی منفعت طلبانه، احترام به سلاطین سیاسی مردم در تولید محتوای رسانه‌ای، تلاش برای صدور انقلاب اسلامی توسط رسانه ملی.

کلیدواژه‌ها: سردار سلیمانی، مکتب رسانه‌ای، مدیریت رسانه جهادی، تحلیل محتوا، مکتب سلیمانی

* استادیار، دانشگاه صدا و سیما، saiedbashir@gmail.com

** دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت رسانه، دانشگاه صدا و سیما، rheidari30@gmail.com

*** دانشجوی کارشناسی ارشد ژورنالیسم رادیو و تلویزیون، دانشگاه صدا و سیما، hamidhrro@gmail.com

*** دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت رسانه، دانشگاه صدا و سیما، ali.najafi۹۴۷۲@gmail.com

مقدمه

مقام معظم رهبری چند روز بعد از شهادت شهیدان سلیمانی و مهندس فرمودند: «در صورتی اندازه و قیمت این حوادث را می فهمیم که به حاج قاسم سلیمانی و ابومهدی شهید عزیز، به چشم یک فرد نگاه نکنیم. به آنها به چشم یک مکتب نگاه کنیم. سردار شهید عزیز ما را به چشم یک مکتب، یک راه، یک مدرسه درس آموز، با این چشم نگاه کنیم، آن وقت قدر و قیمت این قضیه روشن خواهد شد» (بیانات رهبر انقلاب در نماز جمعه تهران، ۱۳۹۸).

سردار قاسم سلیمانی یکی از شخصیت های بزرگ انقلاب اسلامی بود که حدود چهل سال در محور مقابله و جهاد با دشمنان اسلام خصوصاً استکبار جهانی یعنی آمریکای جنایتکار و اسرائیل صهیونیست نبرد پیروزمندانه کرد. البته این شهید بزرگوار دارای شخصیتی چند بُعدی بود؛ انسانی عارف و صاحب صفات والا، دارای بعد شجاعت و غیرت دینی و سرسختی در برابر استکبار، اهل جهاد مردمی و تلاش در مسیر اعتلای اسلام و انقلاب اسلامی و همچنین انسانی رشد یافته از لحاظ اخلاقی و دارای شخصیت عاطفی کم نظیری بود. دور زدن تحریم های ظالمانه آمریکا، تعامل با سیاسیون و استفاده از فنون دیپلماسی، کمک رسانی به مردم و معاشرت با آنها، تلاش برای ترویج و جلوگیری از تحریف ارزش های والای دفاع مقدس و... مصادیقی برای تأیید کارآمدی مکتب شهید سلیمانی در عرصه های سیاسی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و... است.

مکتب شهید سلیمانی چارچوب رفتاری است که اولین بار توسط مقام معظم رهبری معرفی شد، اما باید اذعان داشت که این مکتب ریشه در دوران دفاع مقدس دارد و تا زمان شهادت شهید سلیمانی نیز روز به روز کارآمدی و دین محور بودن خود را بیشتر نشان داد. مقام معظم رهبری در تاریخ ۱۳۸۸/۰۶/۲۴ در تبیین مکتب دفاع مقدس می فرمایند: «هشت سال دفاع مقدس ما صرفاً یک امتداد زمانی و فقط یک برهه ی زمانی نیست؛ گنجینه ی عظیمی است که تا مدت های طولانی ملت ما میتواند از آن استفاده کند، آن را استخراج کند و مصرف کند و سرمایه گذاری کند.» (بیانات رهبر انقلاب در دیدار فعالان عرصه هنر دفاع مقدس، ۱۳۸۸)

پژوهش حاضر تجربه زیسته شهید سلیمانی را به عنوان بستری برای احصا و توصیف شاخص های مطرح در رفتارها و کنش های برگرفته از دین اسلام استفاده خواهد کرد و می تواند معیار و ملاک دست اول و قابل اعتنایی برای مدیران رسانه ملی شود. مدیریت اسلامی و جهادی بستری است که پیش از نظریه سازی به صورت عملیاتی به کار گرفته می شود، لذا می توان آیه شریفه «قُلْ إِنَّمَا أَعْظَمُ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلِي وَفَرَادَى ثُمَّ تَتَفَكَّرُوا مَا بِصَاحِبِكُمْ مِنْ جِنَّةٍ إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ

یَلَىٰ عَذَابٍ شَدِيدٍ^۱ (سبأ: ۴۶) را مؤیدی بر این ادعا دانست. به بیانی دیگر، ابتدا حرکت آغاز می‌شود، سپس در باب چگونگی شکل‌گیری و وجوه مختلف آن نظریه‌پردازی می‌شود (صلواتیان و همکاران، ۱۳۹۵: ۸۳). بنابراین سبک مدیریتی که از مکتب شهید سلیمانی استخراج می‌شود یک سبک کاربردی و بومی است.

امروزه تهاجم نظامی دشمن علیه ایران و جبهه مقاومت به انحای مختلفی مثل ترور و حمایت از افراطی‌گری در منطقه در جریان است که سردمدار مبارزه و مقابله با آن شهید سلیمانی بود. علاوه بر این، کارزار دیگری نیز علیه انقلاب اسلامی و ملت ایران در جریان است که از آن تعبیر به تهاجم فرهنگی یا جنگ نرم می‌شود. یکی از کلیدی‌ترین نهادها که در خط مقدم مقابله با جنگ نرم قرار دارد سازمان صداوسیما است. بنابراین از آنجایی که عرصه رسانه‌ای و امنیتی کشور، هر دو در معرض تهاجم و تجاوز دشمن هستند، الگوگیری از وجوه نظامی مکتب شهید سلیمانی گزینه خوبی برای تقویت سبک مدیریتی مدیران رسانه ملی است. گرچه پیچیدگی‌های منحصر به فرد و تفاوت‌های اساسی در هر دو عرصه نظامی و رسانه‌ای نسبت به هم وجود دارد اما باید کاملاً تهاجم نرم دشمن که با محوریت رسانه‌ها انجام می‌شود را درک کرد و با این نگاه به بهره‌برداری از مکتب شهید سلیمانی پردازیم. مقام معظم رهبری درباره جنگ نرم اینچنین می‌فرماید: «الآن جنگ است... من دارم می‌بینم صحنه را، می‌بینم تجهیز را، می‌بینم صف‌آرایی‌ها را، می‌بینم دهانهای با حقد و غضب گشوده شده و دندانهای با غیظ به هم فشرده شده علیه انقلاب و علیه امام و علیه همه‌ی این آرمانها و علیه همه‌ی آن کسانی که به این حرکت دل بسته‌اند را... همه وظیفه داریم. وظیفه‌ی مجموعه‌ی فرهنگی و ادبی و هنری هم وظیفه‌ی مشخصی است: بلاغ، تبیین؛ بگوئید، خوب بگوئید. من همیشه تکیه بر این میکنم بایستی قالب را خوب انتخاب کنید و هنر را بایستی تمام عیار توی میدان بیاورید؛ نباید کم گذاشت، تا اثر خودش را بگذارد.» (بیانات رهبر انقلاب در دیدار جمعی از شعرا، ۱۳۸۸).

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

مدیریت در نظام اسلامی باید اسلام محور، مردم محور، مبتنی بر مشورت در ساختاری قانونی و معطوف به مصلحت جامعه باشد. در جمهوری اسلامی و نظام مبتنی بر آن برخاسته از دین محوری، مردمگرایی، بسیج همگانی، تقسیم صحیح کار، وحدت در هدف، رعایت سلسله مراتب و

^۱ بگو من فقط به شما یک اندرز می‌دهم که دو دو و به تنهایی برای خدا به پا خیزید سپس بیندیشید که رفیق شما هیچ

گونه دیوانگی ندارد او شما را از عذاب سختی که در پیش است جز هشداردهنده ای نیست.

واگذاری اختیار است (عباسی و همکاران، ۱۳۹۷: ۴۸). خود کنترلی، نظارت همگانی و سیاستهای تشویقی و تنبیهی از اصلی‌ترین مبانی الگوسازی سبک مدیریت در جامعه اسلامی است (کیانی زاد و گلشنی، ۱۳۹۲: ۵۸)

مدیریت در تراز انقلاب، که مترادف با مدیریت جهادی نیز تعریف شده است (بیانات مقام معظم رهبری در جمع مردم مشهد، ۱۳۹۶) در هدف و چگونگی رسیدن به آن تفاوت‌هایی با مدیریت غربی دارد، در تعریف مدیریت جهادی ذکر شده است:

مدیریت شجاعانه، امیدوارانه، جهادی، با اشراف میدانی بر مشکلات -خیلی از مشکلات را در اتاق اداره و مدیریت و پشت میز نمیشود فهمید، باید رفت در صحنه، در عرصه، تا مشکلات را بتوان لمس کرد- عدم انفعال در برابر دشمن، شرطی نکردن اقتصاد کشور به تصمیم این و آن؛ یکی از مسائل مهم این است (بیانات مقام معظم رهبری در جمع مسئولان، ۱۳۹۸).

باید مدیریت جهادی را بر دیوانسالاری‌های فرسوده ترجیح بدهیم؛ این یکی از اولویتهای ما است اصرار بر مدیریت جهادی. مسئولان کشور در قوه مجریه، در قوه قضائیه، در بخشهای مختلف، مدیریت جهادی را دنبال نکنند. مدیریت جهادی به معنای بی انضباطی نیست؛ پرکاری، با تدبیر حرکت کردن، شب و روز نشناختن و دنبال کار را گرفتن؛ این معنای مدیریت جهادی است (بیانات مقام معظم رهبری در جمع مردم آذربایجان شرقی، ۱۳۹۶).

در بیانیه گام دوم رهبر انقلاب راهبردهای اصلی به منظور مدیریت جامعه قابل مشاهده است و توصیه‌های لازم برای تحقق جامعه مطلوب انقلاب اسلامی برشمرده شده است. در این بیانیه سبک مدیریتی مدیران عالی باید منتج شود به پیشرفت محسوس در این زمینه‌ها: ۱. امید به آینده و غلبه بر ترسها و فضا سازی‌هایی که ناامیدی را تشویق می‌کند. ۲. علم و پژوهش، آشکارترین وسیله عزت و اقتدار کشور، و معنویت و اخلاق جهت دهنده همه حرکتها و فعالیتهای فردی و اجتماعی است. ۳. سیاستهای ابلاغی اقتصاد مقاومتی باید پیگیری و دنبال شود. ۴. عدالت و مبارزه با فساد برای نظام جمهوری اسلامی نیازمند مشروعیتی فراتر از مشروعیتهای مرسوم و مبنایی تر از مقبولیت اجتماعی و بسیار جدی تر است. ۵. استقلال و آزادی به معنی آزادی ملت و حکومت از میل و زورگویی قدرتهای سلطه گر جهان و آزادی اجتماعی به معنای حق تصمیم گیری و عمل کردن و اندیشیدن برای همه افراد جامعه است. ۶. عزت ملی، روابط خارجی و مرزبندی با دشمن شاخصه های متن و مصلحت در روابط بین المللی هستند. سبک زندگی که تلاش غرب در ترویج سبک زندگی غربی زیانهای جبران اخلاقی اقتصادی و سیاسی به کشور زده است.

در بسیاری از پژوهش‌ها نیز تعریف از این مفهوم راهبردی قابل مشاهده است: مدیریت جهادی در واقع همان مدیریت علمی است که بر اساس فرمولها و قوانین مطرح در دانش مدیریت پایه ریزی

شده است. فرق این نوع مدیریت که از ترکیب اضافی جهاد تشکیل شده است با مدیریت صرف در این است که مبنای مدیریت جهادی، مبنایی اسلامی و ارزشی بوده و می توان گفت مدیر مسلمان با در نظر گرفتن ابعاد دینی و ایمانی به مدیریت تعریف تازه ای می بخشد و مفهوم مدیریت جهادی را به وجود می آورد. به این ترتیب مدیریت جهادی نوعی مدیریت ارزشی و دارای اصالت فرهنگی است که با مدیریت علمی هماهنگ بوده و می توان گفت به سبک جدیدی از مدیریت تبدیل شده است (عموزاد خلیلی، خاکپور و کرم پور، ۱۳۹۲: ۱ تا ۱۶).

مدیریت جهادی فرایندی است مبتنی بر ارزش های الهی، تفکر و کار دسته جمعی و مشارکتی به منظور استفاده بهینه از منابع و ارائه مناسب ترین خدمت یا خدمات به جامعه هدف (عموزاد خلیلی، خاکپور، و کرم پور، ۱۳۹۲: ۱ تا ۱۶).

عطا فر و دیگران مدیریت جهادی را یک سبک از مدیریت می دانند که سبب افزایش بهره وری می شود و اساس کار در آن بر ویژگی ها و شاخص های رهبری است که موجب می شود کارکنان، با انگیزه به انجام مسئولیت ها و وظایفشان بپردازند و چهار شاخصه نفوذ بر پیروان، اطمینان بخش بودن، توجه به پیروان و محرک و الهام بخش بودن را از ویژگی های این سبک مدیریتی دانسته اند (عطا فر، شاهین، و صدوق کسمایی، ۱۳۹۲: ۱۷ تا ۳۶).

مدیر جهادی، مدیری است که پیرو مکتب اسلام است و مسئولیت و سرپرستی را به عنوان امانت الهی می پذیرد. او در جهت تحقق اهداف این رسالت از هیچ نوع کوششی فروگذار نکرده و حرکت دهنده جامعه، به طرق تقوی و رستگاری است. همچون کوهی استوار بوده و در مقابل مشکلات گوناگون زمان، سرخم نمی کند. رشید است و به شیوه های رشد و رهایی، آشنایی کامل دارد و دیگران را به طرف آن رهنمون می شود. مدیر اسلامی همچون مغزی سالم و قوی تعادل لازم را در همه ی ارکان و اعضای یک سازمان برقرار می کند. عدالت در او به وضوح دیده می شود. در مسایل اصولی با صلابت است و در مسایل فردی و شخصی، نرمش و تواضع دارد. سادگی و بی پیرایگی از ویژگی های او است. قوی و امین و دانشمند است. ترسو نیست. نیکو کار و بد کار نزد او یکسان نمی باشد، همکاران اداری نسبت به او خوشبین هستند. در پیروی خدا و پیامبر او نسبت به دیگران برتر و بهتر است. شکیبیا و بردبار است. دامنش به گناه آلوده نیست. دیر به خشم می آید و زود پوزش می پذیرد. با زبردستان مهربان و با ستمگران نامهربان است. با افراد شریف و خوشنام، مجالست و همنشینی می کند. در عدالت و دادگری پایدار است. تعریف کردن از او، ایشان را به خودستایی نمی کشاند و در دستگاه اشرار و فتنه انگیزان دارای منصب و مقامی نبوده است. (ربی پور و صمدی وند، ۱۳۸۸: صص ۱۴۰-۱۳۹).

اجزای تشکیل دهنده و همگام ساز جهاد رسانه ای را می توان چنین برشمرد: اولاً به نیروی رسانه

ای جهادی نیاز است، ثانیاً باید بستر فرهنگ جهادی در سازمان های رسانه ای شکل یابد، ثالثاً این امر با مدیریت کردن جهادی سازمان رسانه‌ای ممکن می شود و رابعاً به مدیر جهادی رسانه برای انجام جهاد رسانه ای نیاز است (صلواتیان و همکاران، ۱۳۹۵: ۹۳). هدف این پژوهش در راستای دستیابی به محور چهارم یعنی مدیر جهادی رسانه به عنوان یک مدیر مطلوب در رسانه ملی می باشد. به منظور تحقق این هدف می توان یکی از اولین اقدامات ضروری را واکاوی و شناسایی ویژگی های وجودی شهید سلیمانی به عنوان یک مدیر جهادی دانست.

برخی از شایستگی های شهید سلیمانی به عنوان فرمانده نیروی قدس سپاه پاسداران جمهوری اسلامی ایران و مرد اول مبارزه با تروریسم بین الملل در منطقه غرب آسیا در بیانات مقام معظم رهبری به خوبی تبیین شده است: «حاج قاسم از دفاع مقدس تا پایان عمر با شجاعت به دل خطر می رفت؛ اما در عین حال با تدبیر و فکر و منطق عمل می کرد و نه تنها در میدان نظامی بلکه در میدان سیاست هم شجاعت و تدبیر توأمان داشت و سخنانش قانع کننده، منطقی و تأثیر گذار بود که بنده این واقعیت را بارها به دوستان فعال در عرصه سیاسی گفته ام. در مسائل داخلی اهل حزب و جناح و این گونه تقسیم بندیها نبوده اما بشدت انقلابی و پایبند به خط نورانی و مبارک امام بود و انقلاب و انقلابیگری، خط قرمز جدی او بود. حاج قاسم واقعه ذوب در انقلاب بود و برخی سعی نکنند که این واقعیتها را کمرنگ کنند» (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با مردم قم، ۱۳۹۸).

شهید سلیمانی در سال ۱۳۵۹ عضو سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، و در سال ۱۳۶۰ به عنوان فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله منصوب شد. وی در جنگ عراق علیه ایران از فرماندهان عملیتهای والفجر ۸ کربلای ۴ و کربلای ۵ بود. پس از دفاع مقدس به کرمان بازگشت و درگیر جنگ با اشرازی شد که از مرزهای شرقی ایران هدایت می شدند. شهید سلیمانی تا قبل از انتصاب به فرماندهی سپاه قدس با باند های قاچاق مواد مخدر در مرزهای ایران و افغانستان می جنگید. او در بهمن سال ۱۳۸۹ش از سوی آیت الله خامنه ای، فرمانده کل قوای نظامی ایران در جبه سرلشکری یعنی بالاترین درجه نظامی در ایران را دریافت کرد. شهید سلیمانی در سال ۱۳۷۹ از سوی آیت الله خامنه ای به فرماندهی سپاه قدس منصوب شد. ایشان نقش کلیدی در تقویت جایگاه ایران در غرب آسیا بویژه در ناآرامیهای منطقه ای معروف به بیداری اسلامی ایفا کرده است. حضور در عراق و سوریه و مبارزه با تروریسم منطقه و شکست آنها و همین طور تلاش برای ایجاد وحدت بین کشورهای منطقه از برجسته ترین اقدامات ایشان به شمار می آید.

پیشینه پژوهش

پژوهشی تحت عنوان بررسی ابعاد و ویژگی‌های شخصیتی شهید سلیمانی در حال حاضر پژوهش‌های اندکی با این موضوع در مجلات علمی نمایه شده است. در ادامه برخی از مهم ترین پژوهش‌هایی که ارتباط ماهوی و محتوایی با مفاهیم اصلی این پژوهش دارند در قالب یک جدول ارائه می‌شود.

جدول ۱. پیشینه پژوهش

ردیف	عنوان	پژوهشگر	سال / محل انتشار	روش	اهم یافته‌ها
۱	ارائه الگوی مدیریتی در تراز انقلاب برای مدیران عالی جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر سبک مدیریتی شهید سپهد قاسم سلیمانی	محمدظاهری، محمد	۱۳۹۹ / دوفصلنامه مدیریت اسلامی دانشگاه جامع امام حسین (ع)، شماره ۱، سال ۲۸، صص ۴۶-۲۱	استفاده از تحلیل مضمون با رویکرد آمیخته برای بررسی مصاحبه‌ها، فیلم‌ها و داده‌های متنی مرتبط با شهید سلیمانی و سپس استفاده از الگوگیری ساختاری تفسیری	مبانی اعتقادی به‌عنوان اثرگذارترین مضمون در سطح چهارم، زمینه‌های فردی در سطح سوم، مشی‌های سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی در سطح دوم و زمینه‌های شغلی به‌عنوان اثرپذیرترین مضمون در الگوی پیشنهادی در سطح اول قرار گرفت. پیشنهاد شده است که مدیران عالی از ویژگی‌هایی همچون روحیه انقلابی، وحدت آفرینی بسین مسئولین و مسئولیت‌پذیری این شهید تأثیر بیشتری بپذیرند.
۲	شناسایی و رتبه بندی ویژگی‌های کلیدی «مدیر جهادی رسانه»	صلواتیان، سیاوش / هرمزی زاده، محمدعلی / شهبازی سلطانی، محمد	۱۳۹۵ / دوفصلنامه دین و ارتباطات دانشگاه امام صادق (ع)، شماره ۲، سال ۲۳، عمیق با ۲۳	این پژوهش به روش دلفی رتبه بندی در سه فاز و از طریق مصاحبه عمیق با ۲۳	ویژگی‌های کلیدی شناسایی و رتبه بندی ویژگی‌های کلیدی «مدیر جهادی رسانه»

<p>خلاق، ۲. شایسته و شایست‌گزين، ۳. منظم، ۴. دارای انگیزه مضاعف، ۵. شجاع در ساحت ویژگی‌های عمومی؛ ساحت دوم: ۱. تقوای رسانه‌ای، ۲. ادراک سیاسی و فرهنگی، ۳. آگاهی به رسانه و ملزومات آن، ۴. کاوشگر نقطه طلایی میل، میاز و مصلحت مخاطب، ۵. دارای مهارت تأثیرگذاری بر مخاطب در ساحت ویژگی‌های رسانه‌ای؛ ۱. باورمندی به جهاد در رسانه، ۲. بصیر، ۳. خدامحور، ۴. ولایت‌پذیر، ۵. مخلص در ساحت ویژگی‌های جهادی مدیر رسانه.</p>	<p>نفر انجام شده است.</p>	<p>شماره ۱۱۷-۸۱</p>			
<p>در الگوی فرماندهی مطلوب از منظر فرماندهی معظم کل قوا، علاوه بر مواردی مانند مسئولیت‌پذیری، رعایت نظم و قانون‌گرایی که در تمام ساختارهای سایر ارتش‌های دنیا رعایت می‌شود، عناصری مانند آرمان‌خواهی، فضائل اخلاقی، توجه به استحکام ساخت درون و اقتدار درون‌زا، عدالت و مساوات، دشمن‌شناسی و ساده‌زیستی نیز نهفته است</p>	<p>بیانات مقام معظم رهبری طی سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۹۳ مورد بررسی و قرار گرفته و با استفاده از داده‌های کتابخانه‌ای و مصاحبه حضوری با خبرگان و فرماندهان، این ویژگی‌ها دسته‌بندی شده</p>	<p>شماره ۱۳۹۵ / فصلنامه مدیریت نظامی دانشگاه افسری امام علی (ع)، شماره ۵۹، سال ۱۵، شماره ۸۷-۱۰۵</p>	<p>اسفندیاری ص فا، خسرو / دهقان، حبیب الله</p>	<p>الگوی فرماندهی مطلوب از منظر فرمانده کل قوا</p>	<p>۳</p>

<p>که مختص نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران است.</p>	<p>است. مدل مفهومی بر اساس تحلیل داده بنیاد استخراج گردیده و سپس الگوی پارادایمی طراحی شده است.</p>				
<p>نتایج پژوهش نشان داد که رسانه های غربی با استفاده تهاجم فرهنگی و با رواج تفکر اسلام به عنوان دین نفرت و خشونت به دنبال نظام نوین جهانی هستند. در مقابل این تفکر، در مدیریت رسانه های اسلامی ملی بیشتر به دنبال رواج امر به معروف و نهی از منکر، اشاعه فرهنگ و سیستم اخلاقی اسلامی، تقوا، حکومت مهدوی و در نهایت به کمال رساندن روح و جسم انسان هستند.</p>	<p>با استفاده از روش تحلیل محتوای بیش از ۲۰ مقاله و مطالب مربوطه در رابطه با موضوع این پژوهش در قالب کدگذاری باز و محوری انجام گردیده است.</p>	<p>۱۳۹۴ / ماهنامه مدیریت رسانه، شماره ۱۳، سال ۳، شماره ۱۷۰-۱۵۹</p>	<p>زین العابدینی، پیام</p>	<p>تفاوت های مدیریت رسانه اسلامی با مدیریت رسانه غربی</p>	<p>۴</p>

روش‌شناسی پژوهش

در این پژوهش هدف نهایی، شناسایی و بررسی ویژگی‌های مطلوب مدیران رسانه ملی مطابق با مکتب شهید سلیمانی بود که جهت تحقق آن از دو روش تحلیل محتوای کیفی و گروه کانونی استفاده شد.

جامعه مورد بررسی این پژوهش مطالب، یادداشت‌ها، سخنرانی‌ها و مصاحبه‌های منتشر شده از مطلعین یا مرتبین شهید سلیمانی است که اطلاعاتی درباره سلوک فردی و اجتماعی شهید سلیمانی را در اختیار قرار می‌دهد. بازه زمانی پژوهش حاضر، یک بازه ۶ ساله (۱۳۹۹-۱۳۹۳)، از زمان تقریبی آغاز معروفیت شهید سلیمانی در رسانه‌ها، در نظر گرفته شد که جزئیات آن را در جدول‌های زیر مشاهده می‌کنید:

جدول ۲. اطلاعات مربوط به مصاحبه‌ها و سخنرانی‌ها منتشر شده از مطلعین یا مرتبین شهید سلیمانی

ردیف	عنوان مصاحبه یا سخنرانی	منبع	نسبت متکلم با شهید سلیمانی یا منصب وی	تعداد کدها
۱	سخنرانی آیت الله خامنه‌ای	سایت دفتر حفظ و نشر آثار رهبری، ۱۳ دی ۱۳۹۸	مقام معظم رهبری	۱
۲	سخنرانی آیت الله خامنه‌ای	سایت دفتر حفظ و نشر آثار رهبری، ۱۸ دی ۱۳۹۸	مقام معظم رهبری	۱۳
۳	سخنرانی آیت الله خامنه‌ای	سایت دفتر حفظ و نشر آثار رهبری، ۲۷ دی ۱۳۹۸	مقام معظم رهبری	۱
۴	سخنرانی آیت الله خامنه‌ای	سایت دفتر حفظ و نشر آثار رهبری، ۲۶ آذر ۱۳۹۹	مقام معظم رهبری	۷
۵	مصاحبه عبدالله حاجی صادقی	خبرگزاری مهر، ۲۵ اسفند ۹۸	نماینده ولی فقیه در سپاه	۲۴
۶	مصاحبه علی شیرازی	خبرگزاری فارس، ۲۴ بهمن ۱۳۹۸	مسئول سابق نمایندگی ولی فقیه در نیروی قدس	۲۴
۷	سخنرانی شهید محسن فخری زاده	سایت خبری مشرق نیوز، ۹ آذر ۱۳۹۹	معاون پژوهش وزارت دفاع	۱
۸	مصاحبه سردار محمدرضا حسنی سعدی	خبرگزاری ایرنا، ۲۵ دی ۱۳۹۸	هم‌رزم شهید	۲۳
۹	سخنرانی آقای رضایی	خبرگزاری ایسنا، ۱۴ دی ۱۳۹۸	هم‌رزم شهید	۷
۱۰	مصاحبه باقر باقر زاده	سایت سازمان حفاظت از محیط	هم‌رزم شهید	۱

		زیست، ۲۹ تیر ۱۳۹۹		
۵	همرزم شهید	خبرگزاری ایلنا، ۱۷ دی ۱۳۹۸	مصاحبه ابراهیم شهریاری	۱۱
۱۵	همرزم و دوست شهید و رئیس مجلس شورای اسلامی	شبکه سوم سیما، ۱ مهر ۱۳۹۹	محمدباقر قالیباف	۱۲
۵	فرمانده سپاه نینوا و از همرزمان شهید	خبرگزاری ایرنا، ۱۵ دی ۱۳۹۸	سردار حسین معروفی	۱۳
۸	فرمانده مقاومت و همرزم شهید	شبکه خیر سیما، ۱۴ دی ۱۳۹۸	مصاحبه رحیم نوعی اقدام	۱۴
۱	معاون اول دولت روحانی	سایت خبری انصاف نیوز، ۲۶ دی ۱۳۹۸	سخنرانی اسحاق جهانگیری	۱۵
۳	امام جمعه شهر نجف اشرف	خبرگزاری حوزه، ۲۰ بهمن ۱۳۹۸	سخنرانی سیدصدرالدین قیانچی	۱۶
۴	دبیر کمیسیون فرهنگی مجلس	سایت راه صنعت، ۷ مهر ۱۳۹۹	مصاحبه حسین جلالی	۱۷
۲	مفسر قرآن کریم و استاد اخلاق	خبرگزاری تسنیم، ۳ شهریور ۱۳۹۹	سخنرانی حسین انصاریان	۱۸
۴	عضو شورای شهر تهران	سایت خبری تیتراشهر، ۱۵ دی ۱۳۹۸	سخنرانی محمد علیخانی	۱۹
۸	مسئول دفتر شهید	سایت خبری همشهری جوان، ۱۴ بهمن ۱۳۹۸	سخنرانی مهدی ایرانش	۲۰
۵	مدیر حوزه های علمیه کشور	سایت خبری میبدا، ۲۱ دی ۱۳۹۸	سخنرانی علیرضا اعرافی	۲۱
۲	دبیر کل حزب الله لبنان	خبرگزاری تسنیم، ۲۹ آبان ۱۳۹۸	سخنرانی سید حسن نصرالله	۲۲
۳	مشاور سابق وزیر امور خارجه	خبرگزاری میزان، ۲۹ آبان ۱۳۹۶	سخنرانی مرحوم حسین شیخ الاسلام	۲۳
۱۶	مسئول سابق نمایندگی ولی فقیه در نیروی قدس	سایت خبری مشرق، ۱۳ دی ۱۳۹۸	سخنرانی علی شیرازی	۲۴
۳	پزشک معالج نوه های سردار شهید	سایت خبری تابناک، ۱۸ دی ۱۳۹۸	مصاحبه محمد ترکمن	۲۵
۱۲	مسئول سابق نمایندگی ولی فقیه در نیروی قدس	سایت باشگاه خبرنگاران جوان، ۱۴ بهمن ۱۳۹۸	مصاحبه علی شیرازی	۲۶

۲۴	دبیر کل حزب الله لبنان	شبکه تلویزیونی العالم، ۲۴ بهمن ۱۳۹۸	مصاحبه سید حسن نصرالله	۲۷
۷	نماینده حکومت اقلیم کردستان در ایران	سایت خبری همشهری جوان، ۲۱ آبان ۱۳۹۳	مصاحبه ناظم دباغ	۲۸
۶	استاد اخلاق و عرفان حوزه	سایت خبری فرهیختگان آنلاین، ۱۶ دی ۱۳۹۸	مصاحبه محمدباقر تحریری	۲۹

جدول ۳. اطلاعات مربوط به مطالب و یادداشت‌های منتشر شده در خصوص شهید سلیمانی

ردیف	عنوان مطلب یا یادداشت	منبع	جایگاه حقوقی نویسنده	تعداد کدها
۱	سرمقاله عبدالله گنجی	سایت روزنامه جوان، ۹ اسفند ۱۳۹۹	سردبیر روزنامه جوان	۱۷
۲	یادداشت حسین درودی	خبرگزاری فارس، ۲۱ دی ۱۳۸۹	معاون امور استان‌های ستاد همکاری‌های حوزه‌های علمیه و آموزش و پرورش	۳
۳	یادداشت عبدالرحیم اباذری	سایت خبری جماران، ۱۰ دی ۱۳۹۸	محقق و استاد حوزه علمیه قم	۱۶
۴	یادداشت مسعود پیرهادی	سایت روزنامه رسالت، ۲۶ آذر ۱۳۹۹	سردبیر روزنامه رسالت	۸
۵	یادداشت عبدالمجید طالب‌تاش	سایت باشگاه خبرنگاران جوان، ۲۰ دی ۱۳۹۸	رئیس پژوهشکده قرآن و عترت دانشگاه آزاد	۱۱
۶	بیانیه دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی کشور	سایت خبری مشرق نیوز، ۲۰ بهمن ۱۳۹۸	دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی کشور	۴۲
۷	گزارش دست نوشته شهید قاسم سلیمانی	خبرگزاری ایرنا، ۳ آذر ۱۳۹۶	-	۱
۸	عکس نوشت‌های شهید قاسم سلیمانی	سایت خبری جهان نیوز، ۱۵ تیر ۱۳۹۹	-	۶

هدف از روش تحلیل محتوای کیفی، شناسایی مهم‌ترین طبقه‌ها و مقولات در یک متن و کشف کردن واقعیت اجتماعی نهان در آن است. از طریق کدگذاری و مقوله‌بندی می‌توان از توسعه یک نظریه یا مدل جدید حمایت کرد، یا نظریات موجود را به بوته آزمایش گذاشت و صحت و سقم آنها را بررسی نمود. (مؤمنی‌راد و همکاران، ۱۳۹۷: ۲۱۸). با توجه به هدف و مسیر پیش روی این

پژوهش و امکان نظریه پردازی پیرامون موضوع مطروح، روش ذکر شده برای این پژوهش انتخاب گردید.

روش گروه کانونی نیز به عنوان یکی از روش های گردآوری داده ها در طرح های کیفی است. گروه های کانونی، جلسات بحث سازمان دهی شده هستند و یک گروه از افراد که بتوان روی نظر آنان به عنوان کانون بحث موضوعی متمرکز شد، انتخاب می شوند. سپس از طریق مصاحبه گروهی، این افراد نظرها و تجربه های خود را باز نمایی می کنند. آن ها با گروه های اسمی، دلفی، و بارش ذهنی به شرح زیر متفاوتند. در این شیوه پژوهشگران با اعضای یک سازمان به صورت فردی، مانند گروه های اسمی دیدار نمی کنند. گروه های کانونی بر خلاف گروه های دلفی، معمولاً از کارشناسان آموزش دیده تشکیل می شوند. گروه های کانونی برای ایده های نو (جلسات بارش ذهنی) برگزار نمی شوند، گروه های کانونی بیشتر برای گردآوری اطلاعات از افراد غیر متخصص طراحی می شوند (صادقی، ۱۳۸۷: ۵۹).

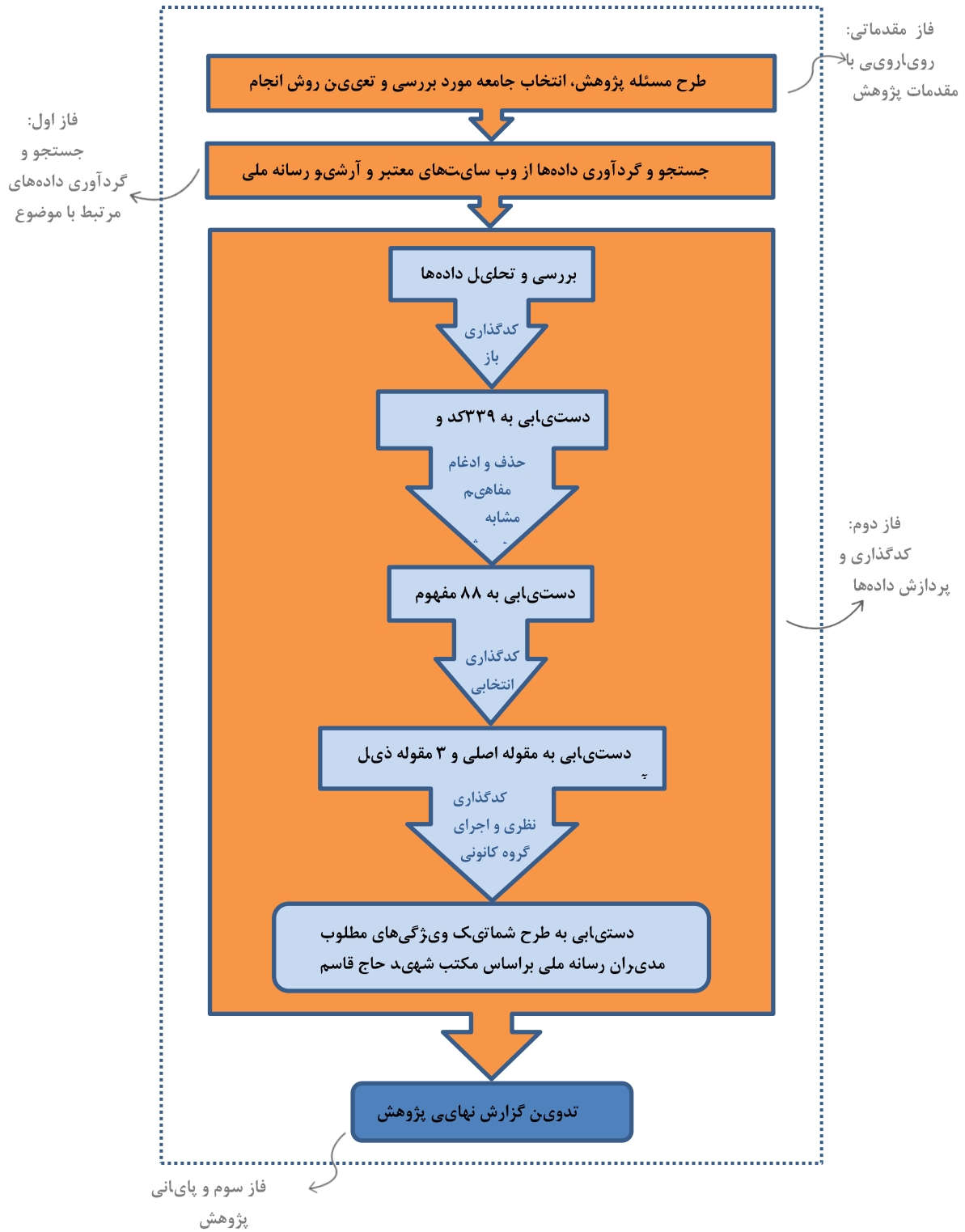
برای این پژوهش، پژوهشگران بعد از تعریف مسئله، انتخاب روش و مشخص کردن جامعه مورد بررسی، به گردآوری داده های مربوطه در بازه زمانی مشخص شده پرداختند. در مرحله بعد، پژوهشگران شروع به کد گذاری باز داده ها کردند و ۳۶۲ کد مجزا احصاء شد. پس از کد گذاری باز، پژوهشگران با یک پله ارتقا در سطح انتزاع، اقدام به حذف کدهای مشابه و ادغام کدهای همپوشان کردند که منجر به شناسایی ۸۸ مفهوم نهایی شد. در ادامه پژوهشگران، سطح انتزاع مفاهیم را بار دیگر بالا بردند و با استفاده از کد گذاری انتخابی، به ۳ زیر مقوله و ۱ مقوله اصلی در زمینه ویژگی های مطلوب مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی دست یافتند. چند نمونه از انجام این فرایند تحلیل محتوا در جدول زیر قابل مشاهده است.

جدول ۴. چند نمونه از فرایند تحلیل محتوا در این پژوهش

محتوا	کدگذاری باز	کدگذاری انتخابی	کدگذاری نظری
بعضی وقتها به او می گفتم حاج قاسم خلاصه تو چرا این طوری مایه می گذاری؟ این فرد فلان اشکال را دارد، میگفت درست است؛ ولی تو ندیدی این بچه پشت خاکریز در جنگ چطوری جنگید. اگر امروز اشکال دارد مقصر منم نه این.	حسن ظن به افراد و جذب حداکثری	تواضع و مردمداری	
جوانسانی را که از روی جهل جذب داعش شده بودند و در محاصره قرار می گرفتند، اجازه میداد تا راه گریزی برای آنها ایجاد شود و می گفت راه را باز کنید تا سلاح ها را تحویل دهند و بیایند بیرون، شاید کسی از این جماعت هدایت شود.	تساهل و تسامح در برخورد با دشمن جاهل	تدبیر امور	مکتب سردار سلیمانی
حاج قاسم گفته بود اگر امام خمینی و اکنون رهبر معظم انقلاب اسلامی یک انار را نصف کنند و بگویند نصف این انار حرام است، من دلایل را سؤال نمی کنم.	اعتقاد کامل به حقانیت و حکمت ولی فقیه	التزام به ولایت فقیه	
در مورد اخلاق خانواده داری حاج قاسم باید سال ها گفت ایشان کمتر منزل بودند اما همان روزی که منزل بودند به اندازه یک سال به همسر و فرزندان شان محبت می کردند.	پر کردن خلأ حضور کم در منزل برای خانواده	مدیریت زندگی شخصی	

در ادامه مقوله اصلی این مکتب با بهره بردن از کدگذاری نظری، مشخص شد. در انتها نیز مقولات و مضامین به دست آمده از تحلیل محتوا، در گروه کانونی مطرح گردید و به شباهت های جنگ نرم رسانه ای و جنگ سخت نظامی نیز توجه شد. خروجی نهایی گروه کانونی، طرح ویژگی های مطلوب مدیران رسانه ملی براساس مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی بود. در طرح واره زیر، مراحل این پژوهش را بصورت خلاصه و دسته بندی شده مشاهده می کنید.

شکل ۱. فرایند پژوهش

یافته‌های پژوهش

یافته‌های این پژوهش نشان از وجود مکتبی کارآمد برای تربیت مدیران رسانه ملی دارد. تحلیل‌ها نشان می‌دهد که شهید سلیمانی در سه مقوله و ساحت فردی، سیاسی و مدیریتی بیشترین ویژگی‌های رفتاری را داشته‌اند. محورهای مکتب شهید سلیمانی در قالب یک جدول ارائه می‌گردد و برخی مفاهیم مهم آن به تشخیص گروه کانونی در ادامه توضیح داده خواهد شد.

جدول ۵. یافته‌های پژوهش

محور اصلی	مقوله	مفاهیم
ویژگی‌های مطلوب مدیران رسانه ملی براساس مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی	ویژگی‌های مدیریتی	افزایش انگیزه و ایستادگی نیروی انسانی با حضور شجاعانه در وسط میدان
		عدم انفعال و عقب‌نشینی در برابر دشمن مجهز به امکانات مادی
		سرعت عمل و تلاش مستمر داشتن و مهلت ندادن به دشمن
		تصمیم‌گیری مشورت‌محور و غیردیکتاتوری و سنجیده عمل کردن
		انجام تشکیلاتی کارها و کادرسازی برای انقلاب
		توجه به کیفیت عمل و توکل کردن برای حصول نتیجه
		جلوگیری از تعدی و ظلم به نیروهای دشمن و تساهل و تسامح در مواجهه با مخالفین و دشمنان جاهل و فریب خورده
		حمایت مدبرانه از نیروی انسانی خودی
		خشتی کردن توطئه‌های استکبار به دست ملت‌های منطقه
		اکتفا نکردن به گزارشات مکتوب و اهتمام به دریافت میدانی اطلاعات
		داشتن نگاه فرصت‌محور و درس‌آموز به بحران‌ها و ارائه راهکارهای کارآمد برای حل آنها
		رویکرد انقلابی عملگرایانه و غیرشعاری برای پیشبرد امور

		اعتقاد به رعایت اخلاق به عنوان ابزار مهم جذب مردم و بخصوص جوانان
		استفاده خلاقانه از ظرفیت‌های مغفول برای پیشبرد امور
		استفاده از فرصت تنبیه نیروی انسانی برای زمینه‌سازی رشد معنوی او
		واگذاری مسئولیت به نیروی انسانی به تناسب شرایط فردی، ظرفیت و بازدهی کاری
		نظارت بر حسن انجام کارها و پیگیری مستمر امور
		تلاش برای تأمین امکانات سخت‌افزاری برای نیروی انسانی و آموزش آن‌ها
		تدوین استراتژی بلندمدت و نگاه غیرمنفعله به آینده
		همگرا کردن سلايق کارشناسی مختلف در راستای یک هدف
		پی‌ریزی مناسبات کاری با روابط دوستانه عمیق و قابل تحمل کردن سختی‌های کار با محبت و خوش رفتاری
		پرهیز از پارتنی بازی و رابطه محوری
		عدم سوء استفاده از منصب و پرهیز از رانت‌خواری
		داشتن شایستگی تخصصی در مسئولیت محوله
		برقراری تعامل سازنده با انواع رجال سیاسی حاضر در بدنه انقلاب
		غافل نشدن از صله رحم آشنایان بخاطر مشغله‌های کاری
		کسب تجربه‌های میدانی در راستای مدیریت داخلی و بین‌المللی
		پر کردن خلأ کم‌حضور در منزل برای خانواده و بی‌تأثیری فضای کاری سخت و نظامی بر روابط خانواده و آشنایان
		محدود به توانایی‌های تخصصی خود نشدن و یادگیری مهارت‌های مکمل
		تعهد به حضور به موقع و منظم در جلسات
		مدیریت زمان و استفاده بهینه از آن

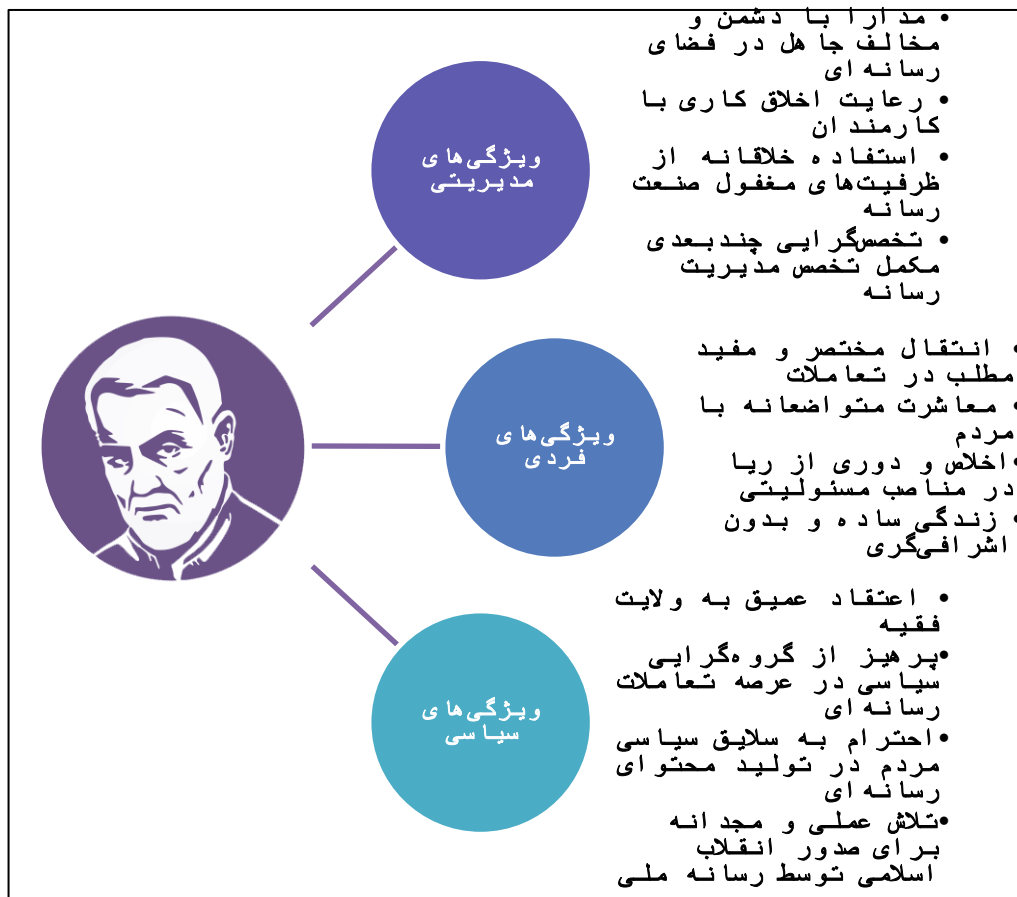
	ویژگی های فردی	شوق رسیدن به حیات طیبه بعد از شهادت
		عجین بودن با یاد و نام شهدا و استمداد گرفتن از آنها
		داشتن رفاقت عمیق با رزمندگان دفاع مقدس و انسان های درستکار
		پرهیز از خودنمایی عمدی رسانه ای و تمایل به گمنامی
		اهتمام به انجام واجبات و مستحبات دینی
		معادگرایی و عدم دل بستگی به دنیا
		مخلصانه برای رضایت خدا و تکلیف الهی کار کردن
		مراقبت از حدود شرعی در بدترین شرایط
		برخورداری از نیروی غیرمادی ناشی از توکل و توسل
		یک رنگی و همخوانی در حرف و عمل
		انس با قرآن، مطالعه کتب اخلاقی و اعتقادی و اهتمام به یاد دادن مباحث دینی به دیگران
		داشتن اعتقاد قلبی و راستین به مراجع تقلید و علما و تلمذ در محضر آنان
		توجه به اهمیت بزرگداشت والدین در رشد معنوی انسان
		حساسیت و وسواس نسبت به رعایت حق الناس
		عدم ترجیح کار به عبادت
		برگزاری منظم مجالس عزاداری و روضه برای اهل بیت (ع) در منزل شخصی و خدمت به اهل بیت (ع)
		اعتقاد عمیق به عنایت و دستگیری اهل بیت (ع)
		اهمیت دادن به محیط زیست و زندگی حیوانات
		جدیت در روابط کاری، در عین ملاحظت در روابط شخصی
		پرهیز از رخوت و تنبلی و داشتن فعالیت کاری زیاد و پر حجم
زندگی ساده و به دور از اشرافیت و تجمل		
نداشتن توقعات مالی و مادی از نظام و اکتفا به حقوق عادی		
درآمیختن مضامین عقلی و احساسی در صحبت ها و		

		شورانگیز کردن کلام
		انتقال مختصر و مفید مطلب در سخنرانی‌ها
		علاقه و اهتمام به آشنایی با زندگی و سرگذشت شهدا و پیشینیان
		تماشای فیلم‌های فاخر و تشویق فیلمسازان ارزشی
		حضور متواضعانه و صمیمی در بین آحاد مردم و درآمیختن با آنها
		سرکشی از خانواده شهدا و محبت کردن به آنها
		عدم ارزش‌گذاری روی انسان‌ها به تناسب موقعیت شغلی آن‌ها
		تلاش برای جذب حداکثری منحرفین و کمتر انقلابی‌ها
		حسن ظن به اقشار مختلف مردم
		رسیدگی عملی به وضع جانبازان
		تلاش برای رفع اختلافات مردم
		ثبات فکری و رفتاری در مسیر حق و استقامت بر اصول انقلاب
		وفای به عهد و انجام تعهد
		برخورداری از سکینه، آرامش روحی و صبوری
		وفای به عهد و انجام تعهد
		مخالفت با چاپلوسی
	ویژگی‌های سیاسی	پرهیز از باندبازی و گروه‌گرایی
		اهتمام به روشنگری سیاسی و پرهیز از سیاست‌زدگی
		عدم سوءاستفاده از مقام و منصب در امور سیاسی یا اداری
		پرهیز از تخریب رجال سیاسی کشور در عین انتقاد داشتن به آنها
		حل اختلافات سیاسی با اخلاق اسلامی
		پرهیز از نگاه قییم مآبانه سیاسی به مردم و احترام قائل شدن برای سلايق سیاسی گوناگون مردم
		پشتیبانی از هر مدافع اسلام و انقلاب
		مجسم کردن ارزشهای ملت ایران در عمل
		اعتقاد به حکمت و حقانیت ولایت فقیه و نگاه فراسلسله مراتبی و فرااداری به این جایگاه

		آشنایی با منظومه فکری ولی فقیه و اعتقاد کامل به حقانیت، حکیمانه و فصل الخطاب بودن رهنمودهای ایشان
		مردم را ولی نعمت انقلاب و شایسته دریافت خدمت دانستن
		عبرت گیری از اتفاقات سیاسی و تاریخی
		فداکاری برای جلوگیری از آسیب رسیدن به مقدسات و مظاهر هویت اسلام و شیعه
		به کارگیری تدبیر و منطق در کلام برای اثرگذاری در بزنگاه های سیاسی
		خوش بینی به آینده جهانی انقلاب اسلامی و تلاش برای گسترش گفتمان انقلاب در دنیا
		کارکرد منجی وار برای بشریت، فارغ از هر دین و آئین
		یاری رساندن به مظلوم و مبارزه با ظالم

طرح زیر به عنوان الگویی برای صورت بندی نظری و ویژگی های مطلوب مدیران رسانه ملی براساس مکتب شهید سلیمانی در دو مرحله احصا و طراحی گردید. در ابتدا براساس تحلیل محتوای کیفی داده ها، محورها و مضامین اصلی مکتب شهید مشخص گردید و سپس از طریق طرح این محورها در گروه کانونی و بحث پیرامون آنها، مقوله های اصلی این مکتب متناسب با شرایط و اقتضات رسانه ملی مورد توجه قرار گرفت که در طرح شماتیک نهایی اعمال شد. می توان گفت که سه ویژگی بارز و اصلی تر شخصیت شهید سلیمانی مربوط به مدیریت، رفتارهای فردی و سیاست ورزی ایشان بود.

شکل ۲. طرح شماتیک ویژگی های مطلوب مدیران رسانه ملی براساس مکتب سپهبد شهید قاسم سلیمانی

۱-۱. ویژگی های مدیریتی

۱-۱-۱. مدارا با دشمن و مخالف جاهل در فضای رسانه ای

در باب تبیین اهمیت و چگونگی رفق و مدارا با انسان های منتقد یا مخالف و حتی دشمن همین بس که پیامبر اعظم (ص) فرمودند: «سه خصلت است که هر کس نداشته باشد هیچ یک از اعمالش کامل نیست؛ تقوایی که وی را از نافرمانی خدا باز دارد، اخلاقی که با آن با مردم مدارا کند، حلمی که جهالت شخصی نادان را با آن رد نماید.» (کمره ای، ۱۳۶۴ش)، ج ۱۶: ۱۴۹). البته سخنان ائمه هدی (ع) تنها به این کلام محدود نشده و

مکرر در این موضوع تأکیدات فراوان داشته‌اند. حاج قاسم به تأسی از اولیای دین اسلام، حتی تمایل به کشتن سربازان دشمن نداشت. او غصه می‌خورد که باید داعشی فریب‌خورده سرباز استکبار را بکشد و روزی گفته بود: «چرا دشمن از شما مسلمانان توانسته خوارچ بسازد؟!». او همه جوانان، اعم از بسیجی و غیربسیجی، بد حجاب و با حجاب را بچه های خود می دانست و می گفت: «همه اینان بچه های خودمان هستند، همان دختر کم حجاب، دختر من است، دختر ما و شماسست و جامعه ما، خانواده ماست». با این نگاه برگرفته از مکتب شهید سلیمانی اگر زمانی کارمندی از صداوسیما به مدیر خودش انتقاد می کند یا حتی از درون یا بیرون سازمان مخالفت و دشمنی از سر ناآگاهی و نه غرض با افراد و ساختارهای رسانه ملی انجام می‌شود، نباید سریعاً کار به تقابل و شکایت و برخورد قهرآمیز کشیده شود؛ حتی اگر از سر ناآگاهی مخالفت‌های رسانه‌ای با انقلاب اسلامی صورت می‌گیرد که در حیطه کارکردی رسانه ملی تعریف می‌شود باید با صبر، حلم و مدارا با منتشر کنندگان پیام‌های مرتبط مواجهه داشت و همیشه راه را برای بازگشت، اصلاح و توبه مخالف و دشمن جاهل باز گذاشت.

۱-۲-۱. رعایت اخلاق کاری با کارمندان

کارمندان خواهان ارتباط خوب با مدیر خود هستند. یک مدیر محبوب، با کارمندان سلام و احوال پرسی و از زندگی آن‌ها سرکشی می‌کند. مدیر خوب فرصتی معین می‌کند تا کارکنان به راحتی با او صحبت کنند و تا جایی که می‌تواند از مشکلات آنان می‌کاهد. اگر مدیر می‌خواهد فردی را تشویق، تجلیل و تکریم کند، بهتر آن است که این کار را در حضور جمع انجام دهد؛ چرا که این کار، انگیزه او را بالا می‌برد. امام خمینی (ره) با تمجید و تجلیل از رزمندگان در حضور ملت ایران، روحیه آنان را چندین برابر بالا می‌برد قرآن در مورد پیامبر اعظم (ص) فرمود: «اگر خشن و سخت دل بودی از پیرامونت پراکنده می‌شدند، پس از (خطای) آنان بگذر و برایشان آمرزش بخواه» (آل عمران: ۵۹). دین ما برای سخن و کلام زیبا ارزش زیادی قائل است و اولیای دین از مسلمانان می‌خواهند زبان هایشان را حفظ کنند و آن را از پرگویی و سخن زشت باز دارند. هر انسانی برای خود شخصیتی دارد و برای هویت خویش ارزش قائل است. احترام گذاشتن به شخصیت افراد، احساس هویت و شخصیت را در آنان زنده می‌کند و انگیزه آنان را بالا می‌برد و موجب می‌شود متقابلاً برای مدیران و اجرای دستورات آنان احترام قائل شوند. شهید سلیمانی با خوش اخلاقی و گشاده‌رویی و متبسم بودن، به نیروی انسانی

تحت امر خود روحیه می‌بخشید و موجب می‌شد که در دل ها نفوذ پیدا کند. او با بسیاری از رزمندگان ایرانی، سوری، عراقی، فلسطینی و مسئولان مختلف میدان‌های کاری خود روابط شخصی محکم و صمیمی صادقانه داشت و از این طریق میزان مشارکت و بازدهی کار را چندبرابر کرده بود.

۱-۳. استفاده خلاقانه از ظرفیت های مغفول صنعت رسانه

همه سازمانها برای بقا نیازمند اندیشه های نو و نظرات بدیع و تازه‌اند. در دیدگاه اسلامی، خلاقیت انسان در ظل و ذیل خلاقیت الهی معنا می یابد و انسان به عنوان خلیفه خدا برای انجام وظایف جانشینی خود، دارای استعداد و توانایی خلاقیت است؛ زیرا جانشین خدا منطقاً باید شباهت هایی با خدا داشته باشد تا بتواند اهداف او را در زمین دنبال کند. بین خلاقیت و علم، قرابت مفهومی وجود دارد، به گونه ای که بدون زمینه علم و آگاهی در حیطه یک موضوع، نباید انتظار خلاقیتی داشت چرا که تا از ظرفیت‌ها اطلاع و آگاهی نداشته باشیم نمی‌توانیم حول آنها کارهای خلاقانه انجام دهیم. به عنوان یک نمونه، طراحی خلاقانه ساماندهی افغانستانی‌های مقیم ایران برای اعزام به سوریه و عراق از ذهن خلاق سردار شهید تراویده بود. این طراحی باعث گسترش جبهه مقاومت شد و نگاه ملت ایران را نیز به افغانستانی‌های مقیم ایران تغییر دارد و این مردم مظلوم، در نگاه ملت ما عزیز شدند. از آنجایی که رسانه به عنوان یک صنعت خلاق شناخته می‌شود بسیار لازم است که مدیران رسانه، مدیریت خلاقیت داشته باشند؛ سه مؤلفه کلیدی مؤثر در مدیریت خلاقیت یعنی مهارت های زمینه‌ای، مهارت های تفکر خلاق و انگیزش درونی باید مورد توجه مدیران رسانه باشد. (صلواتیان و منصور، ۱۳۹۵: ۱۶۳)

۱-۴. تخصص گرایی چندبعدی و مکمل تخصص مدیریت رسانه

مدیران چند مهارتی تمام توانمندی‌ها و الزامات لازم برای انجام وظایف خود را فراتر از مرزهای کارکردهای سنتی به طور مطلوب دارا هستند. کارکرد این روش انعطاف پذیری بالای آن است. مدیر چند مهارتی می‌تواند به بهره‌وری، تسریع در امور سازمان و کاهش هزینه‌ها کمک کند. ضمناً مدیر چندمهارتی تسلط بیشتری بر امور تحت سرپرستی خود خواهد داشت و می‌تواند در کنار سایر کارمندان به بهبود انجام فعالیت‌ها کمک کند. باید توجه داشت که هدف از چندمهارتی بودن توانمندسازی همه برای انجام همه کارها و حذف مهارت‌های تخصصی صرفاً برای کاهش هزینه‌ها

نیست. شهید سلیمانی یک فرمانده نظامی عملیاتی است که در دانشگاه دروس علوم سیاسی و روابط بین الملل را نگذرانده اما رؤسای جمهور و شخصیت‌های بزرگ را با فنون دیپلماسی که آموخته، متقاعد می‌کند. یک مدیر رسانه نباید پشت میز بنشیند، علوم منحصراً رسانه ای را بیاموزد و دلخوش باشد که می تواند فعالیت رسانه ای فراگیر و اثرگذار انجام دهد؛ رسانه چند بعدی است و نیاز به مدیران تخصص گرای چند بعدی دارد تا اهداف رسانه ای خود را عمیقاً در جامعه پیگیری کنند و بسیاری از بن بست ها را متخصصانه از پیش رو بردارند.

۲-۱. ویژگی های فردی

۱-۲-۱. انتقال مختصر و مفید مطلب در تعاملات

سخن گفتن، راه را برای پدیدار شدن سرمایه های فکری هموار می کند. زبان امانتی از طرف خداوند است که به انسان سپرده می شود تا به وسیله آن، راه تکامل خویش را بییابد. بنابراین نحوه استفاده از زبان و کاربرد آن بسیار مهم است، به گونه ای که گاهی اولیاء دین و اندیشمندان، سکوت و زبان در کام کشیدن را از به کار بردن بیهوده و گزاف آن بیشتر توصیه کرده اند. بعید است کسی از نشستن پای صحبت های شهید سلیمانی خسته شود چرا که گویا او شعر معروف نظامی گنجه ای را سرلوحه کار خود قرار داده که توانسته است اینچنین قلیل اما پردلیل صحبت کند: «کم گوی و گزیده گوی چون در، تا ز اندک تو جهان شود پر / لاف از سخن چو در توان زد، آن خشت بود که پر توان زد». او در سخن گفتن، بسیار سریع بود به طوری که حرف و حدیثش را طول نمی داد؛ یعنی وقتی وارد تفسیر مطلبی می شود، سریع مختصر و مفید حرف می زد؛ از اطاله کلام، لفاظی، طرح مباحث تکراری و کلیشه ای پرهیز داشت و لذا کلامش چنان تازگی و حلاوتی داشت که عمیقاً بر عمق جان می نشست و اکثر شنوندگان را تحت تأثیر قرار می داد.

۲-۲-۱. معاشرت متواضعانه با مردم

یکی از پشتوانه های کار مدیران، حمایت های مردم است و این پشتوانه در صورتی به دست می آید که مدیر از تواضع و فروتنی، در عین حفظ شخصیت، چشم پوشد و با مهر و محبت سخن بگوید. مدیر یک جامعه باید برای هم نشینی با مردم و شنیدن صحبت هایشان وقتی را مقرر سازد و با کمال فروتنی با آنان سخن بگوید و به نیاز آنها شخصاً رسیدگی کند، بارزترین ویژگی شهید

سلیمانی تواضع او برای همه به جز دشمنان سرسخت اسلام و انقلاب بود. معمولاً نظامیان چون در وضعیت جنگی هستند و احساس قدرت می کنند، گاهی به خود برتری بی و تکبر دچار می شوند. اما شهید سلیمانی حتی در معاشرت با مردم عادی هم بسیار متواضع بود. قاعدتاً همه ی ما باید متواضع باشیم، اما این که فرماندهی با آن جایگاه، تا این حد فروتن باشد، خیلی مهم است. او با اقشار مختلف مردم طوری رفتار می کرد که با نزدیکان و خویشاوندان خود. چون با توده مردم مواجه می شد فرقی نمی کرد، فقیر، غنی، بزرگ یا کوچک باشد، در مقابل همه تواضع و فروتنی از قامت و سیماش متجلی می گشت. ادب، متانت، وقار و طمأنینه وی حتی در مواجهه با مخالفان ستودنی بود.

۱-۲-۳. اخلاص و دوری از ریا در مناصب مسئولیتی

یکی دیگر از مهمترین شاخصه های مدیر جهادی داشتن اخلاص در کارها و فعالیت هایش می باشد، اگر در هر کاری که می کنیم، قصد قربت الهی و رضای الهی را مد نظر داشته باشیم؛ اگر نیت کار برای خداوند باشد و اخلاص در تمامی فعالیت ها حاکم شود؛ آن کار با برکت خواهد بود و خداوند متعال با توجه و لطفش در کارها و مدیریت مدیران، گشایش و موفقیت را ایجاد خواهد کرد، فلذا همه مدیران باید توجه ویژه ای به اخلاص در کارهایشان داشته باشند. شهید سلیمانی امور به حسب ظاهر نشدنی را با اخلاص خاص خودش و با دست خالی شدنی کرد. او به خاطر همین اخلاص و توکل برآمده از اخلاص، با وجود بحران های متعدد، آرامشی خاصی داشت و برای حل مشکلات تدبیر می کرد. به تعبیر مقام معظم رهبری: «اهل معنویت و اخلاص و آخرت جوئی بود؛ واقعاً معنوی بود، واقعاً اهل معنا و اهل اخلاص بود، و اهل تظاهر نبود. خب اینها مجموعه ی مکارم اخلاق است، اینها مکارم باارزشی است.»

۱-۲-۴. زندگی ساده و بدون اشرافی گری

ساده زیستی از بارزترین ویژگی های رهبران الهی است. آنان همواره با سادگی خویش قلبها و چشمها را پر می کنند و انسانها را شیفته و دلداده خود می سازند. راز و رمز موفقیت و رشد و بالندگی برخی مسئولین در نظام جمهوری اسلامی در عرصه تبلیغ و ترویج دین و ارزشهای دینی و همچنین کسب محبوبیت، همانا پاسداری از اصل سادگی در زندگی است؛ که شهید سلیمانی هم

از این قاعده مستثنی نبود. متأسفانه در اذهان برخی مدیران این باور وجود دارد که حاکم و مسئول یک نهاد باید در منزلتی فراتر از مردم عادی قرار داشته باشد، زیرا اگر مردم ببینند زمامدار جامعه هم‌رتبه ایشان است، دچار توهم شده و خود را همسنگ زمامدار تلقی می‌کنند و در نتیجه، فرمانبردار مطیعی نخواهند بود. اولیای دینی ما در دوران زمامداری خودشان نشان دهنده بطلان این نظریه در امور خرد و کلان بودند. شهید سلیمانی زندگی ساده‌ای با حداقل امکانات داشت؛ او می‌توانست از راه مشروع امکانات بسی بیش‌تر داشته باشد اما نمی‌خواست. از تجملات به دور بود و از تشریفات بیزار. می‌گویند او از مال دنیا تنها یک منزل مسکونی ساده داشت.

۱-۳-۱. ویژگی‌های سیاسی

۱-۳-۱-۱. اعتقاد عمیق به ولایت فقیه

به وصیت نامه یا صحبت‌های شهدا که رجوع می‌کنیم، تقریباً همه توصیه به تبعیت از ولی فقیه و تنها نگذاشتن این مهم‌ترین مصداق اسلام سیاسی در عصر غیبت را داشته‌اند. تاریخ نیز تصدیق می‌کند که راز پیروزی‌های مسئولین و ملت ما در رعایت توصیه‌ها و منویات امام خمینی (ره) و آیت‌الله خامنه‌ای بوده است. شهید سلیمانی که مرد میدان بود بارها حقانیت و حکمت ولی فقیه و کارآمدی او برایش مسجل و اثبات شده بود و از این رو بود که خطاب به همه ما اینچنین گفت: «هر کس به اصول انقلاب پایبند بود دست او را می‌بوسیم... اصول انقلاب توجه به رهبری است قبول اصل ولایت فقیه است، قبول اصل ولایت فقیه این نیست که بگوئیم ما معتقد به ولایت فقیه هستیم، ما باید به حکمت، تشخیص و ترسیم رهبری توجه کنیم، نه اینکه صرفاً بگوئیم ما تابع ولایت فقیه هستیم و قبول داریم ولایت فقیه را... توجه به ولایت فقیه یعنی توجه به حکمت و تشخیص او اگر ما به تشخیص و حکمت او اعتنا نکردیم، او کلامی فرمود ما کلام دیگری خلاف او گفتیم و تبلیغ کردیم، این توجه به ولایت فقیه نیست... اگر ما به اصول توجه کردیم وحدت‌موم حفظ خواهد شد، راهمون با پیروزی ختم خواهد شد، بر مشکلات غلبه خواهیم کرد و دشمنان راه به جایی نمی‌برند همانطور که تا الآن راه به جایی نبردند.»

۱-۳-۲. پرهیز از گروهِ گرایی سیاسی در عرصه تعاملات رسانه‌ای

اساساً هنر سیاسی بزرگ سردار سلیمانی این بود که علیرغم داشتن ارتباط شخصی و اخلاقی محبت آمیز با برخی چهره‌های سیاسی؛ این روابط نه تنها در مواضع شفاف انقلابی او خللی ایجاد نکرد،

بلکه بگونه‌ای رفتار کرد که افکار عمومی هیچگاه برداشت نکرد که او بخشی از یک جناح سیاسی در کشور است و یا کوچکترین مخالفتی با حاکمیت دارد. برای درک این موضوع، خروجی رفتار سیاسی او را با برخی چهره‌های موثر انقلاب که ارتباط آنها با افراد مسئله‌دار مواضع انقلابی‌شان را دچار خلل کرد مقایسه کنید؛ این‌ها بعضاً کار را به جایی رساندند که افکار عمومی نیز در نهایت میان آن‌ها با آن افراد مسئله‌دار تفاوتی قائل نشد! در واقع شهید سلیمانی آنقدر در انقلابی بودن شفاف و صادق بود که نزدیکی به افراد و جناح‌های مختلف سیاسی، رفتار و مواضعش را دچار خلل نکرد و هر جا اصول انقلاب را بواسطه عملکرد یک شخص، گروه یا حزبی در خطر خدشه‌دار شدن می‌دید، انتقادات خود را گوشزد می‌کرد. در رسانه ملی به علت ماهیت روشنگرانه‌ای که دارد ممکن است ملاحظات جناحی و سیاسی اجازه برخی اظهار نظرها یا برخی رفتارهای درست را ندهد که صدالبته اشتباه و دور از منش شجاعانه سردار سلیمانی است که موضع خود را شفاف بیان می‌کرد و در عین نزدیکی به هر دو جناح سیاسی کشور، هیچ‌گاه در هیچ کدام هضم نمی‌شد. بخش مهمی از روابط محبت‌آمیز سردار سلیمانی با برخی افراد دارای حواشی در سال‌های اخیر نشان می‌دهد که این رفتار کریمانه و دلسوزانه ریشه در تلاش برای حفظ و صیانت از افراد برای ماندن در دایره انقلاب و جمهوری اسلامی دارد نه سیاست‌زدگی یا گروه‌گرایی سیاسی.

۱-۳-۳. احترام به سلیق سیاسی مردم در تولید محتوای رسانه‌ای

بحث آزادی سیاسی از جمله مقولاتی است که در جامعه و جهان امروز مورد بحث و محل آرا و نظرات گوناگون و بعضاً متضادی است. آزادی سیاسی فقط آن‌گاه مصداق می‌یابد که مخالف امکان مخالفت و عرض اندام و فعالیت داشته باشد. مقام معظم رهبری نیز به صراحت انتخابات مختلف را از اختیارات و حقوق مردم دانسته و تاکید می‌دارد که فرض و احتمال خطا و اشتباه موجب آن نمی‌شود که مردم را صاحب صلاحیت ندانسته و این حق را در اختیار نخبگان قرار دهیم. شهید سلیمانی به همه‌ی مردم با هر گرایش سیاسی تعریف شده‌ای در بستر انقلاب صادقانه احترام می‌گذاشت و برای آن در چارچوب اصول انقلاب آزادی قائل بود. حتی اگر سلیقه سیاسی کسی را نمی‌پسندید، ارتباطش را با او قطع نمی‌کرد. حقیقتاً فارغ از هر اختلافی، برای دیگران احترام و حرمت واقعی قائل بود و علیرغم اینکه رسالتی برای خود در جهت افزایش تحلیل سیاسی مردم در نظر داشت اما خود را قیم آن‌ها نمی‌دید. هیچ‌گاه ندیدیم از رجل سیاسی خاصی در هیچ

انتخاباتی حمایت کند یا اینکه هرگز مردم را تخطئه نکرد که خودتان به فلان شخصیت سیاسی رأی داده‌اید پس حقتان است این بلاها و مشکلات سرتان بیاید! به پیروی از مکتب سیاسی شهید سلیمانی باید در رسانه ملی متناسب با گرایش‌های متعارف سیاسی همه مردم تولیدات رسانه‌ای داشت و اینگونه به رأی و نظر سیاسی آنها احترام گذاشت؛ باید دوگانه انقلابی و غیرانقلابی صرفاً مطرح و دایره افراد انقلابی آنقدر گسترده باشد که از برجسب زدن به این دولت، آن دولت، این وزیر و آن وزیر، این رجل سیاسی و آن رجل سیاسی، این هوادار سیاسی چپ و آن هوادار سیاسی راست عبور کنیم و دلدادگان به جمهوری اسلامی را انقلابی بدانیم ولو اینکه در تشخیص فلان مسئله فرعی سیاسی اشتباه کنند یا در انتخابات نظری مطابق با آرمان‌های انقلاب نداشته باشند.

۱-۳-۴. تلاش عملی و مجدانه برای صدور انقلاب اسلامی توسط رسانه ملی

صدور انقلاب، بخشی از رسالت برون مرزی همه انقلاب‌هاست. شعاع صدور هر انقلابی، به شعاع آرمانها، اهداف، زمینه‌ها، دیدگاه شمول‌گرایانه ایده‌های آن و قدرت انقلابیان بستگی دارد. شهید سلیمانی آینده روشنی در پیش روی انقلاب می‌دید و این شایستگی و صلاحیت را برای گفتمان انقلابی برآمده از دین اسلام قائل بود که به اقصی نقاط جهان صادر شود. در این میان استکبار تلاش کرده و می‌کند تا بتواند مانع نفوذ انقلاب اسلامی در سراسر آفریقا، آسیا، آمریکای لاتین، شبه قاره هند، آسیای مرکزی، چین و آمریکا شود، ولی غافل از اینکه ماهیت صدور انقلاب اسلامی پیش‌بینی‌ناپذیر است. شهید سلیمانی هزاران فرسخ جلوتر از خود را می‌دید، او دنبال این بود که با صدور بین‌المللی انقلاب اسلامی و جذب قلوب مردم دنیا، یک حرکت عظیم در جهان ایجاد کند و تا حد زیادی هم موفق به اینکار شد. امروزه رسانه مهم‌تر از هر نهاد و سازمان دیگری می‌تواند صدور انقلاب را سرلوحه کار خود قرار دهد چرا که جنس این صدور نرم و فرهنگی است.

نتیجه گیری و پیشنهادها

الف. نتیجه گیری

این ویژگی ها مؤلفه های این شخصیت بزرگ را تا حدودی نشان داده و وقتی فراگرد هم می آیند جامعیت شخصیت سپهد شهید حاج قاسم سلیمانی را به تصویر کشیده و او را به عنوان یک مکتب و یک چراغ راه و یک مدرسه درس آموز معرفی می کند. منظومه ای که همه اجزای آن با یکدیگر همگون و هماهنگند و ما در این شاکله شخصیتی، تضاد و نوسان نمی بینیم. او یک اسطوره است اما نه اسطوره ای از عهد باستان بلکه اسطوره ای پیش چشم ما و مربوط به جامعه کنونی ما؛ الگویی عینی، نه تنها برای مسئولین و مدیران بلکه برای هر کسی که بخواهد در مسیر کمال گام بردارد. شهید سلیمانی تنها یک الگو در عرصه نظامی و جنگاوری نبود بلکه او برای همه کارگزاران و دست اندرکاران اداره بخش های مختلف کشور و برای آحاد ملت عزیز ایران مخصوصاً جوانان برومند این سرزمین یک الگوی جامع اخلاقی، فکری، معرفتی، تخصصی و نمونه ای برجسته از مدیریت جهادی است.

ب. پیشنهاد

خوب است برای تحقق اهداف و رویکردهای راهبردی بیانیه گام دوم انقلاب که در چهلین سالگرد پیروزی انقلاب کبیر اسلامی توسط مقام معظم رهبری صادر گردید، پژوهش هایی در خصوص نقش مکتب شهید سلیمانی در تحقق ابعاد مختلف این بیانیه و مخصوصاً ابعاد رسانه ای آن انجام و نتایج آن در مقام عمل پیاده شود. در رابطه با الگوگیری از شهید سلیمانی در کسب مهارت های جامع الابعاد و متعدد هم انجام پژوهش هایی ضروری و بدیع به نظر می رسد. همچنین پیشنهاد می شود پژوهش های دیگری شامل موضوعات «مقایسه تطبیقی سخنان امام علی (ع) در خصوص مالک اشتر و بیانات مقام معظم رهبری درباره شهید سلیمانی»، «مقایسه نحوه مدیریت نظامی شهید سلیمانی با مدیریت نظامی فرماندهان روسیه و سوریه در جنگ سوریه» و «بررسی تطبیقی ویژگی های شهید سلیمانی با ویژگی فرماندهان و مدیران طراز اسلام از نگاه نهج البلاغه» انجام شود.

منابع

منابع مکتوب فارسی

قرآن کریم

پور کریمی، جواد و مریم، صداقت (۱۳۹۳)، تبیین رابطه شایستگی با سبک رهبری تحول آفرین مدیران در سازمان های پژوهشی، فصلنامه پژوهش های مدیریت اسلامی دانشگاه جامع امام حسین (ع)، سال ششم، شماره ۱ (پیاپی ۱۵).

شیرازی، علی (۱۳۹۹)، شاخص های مکتب شهید سلیمانی، تهران: انتشارات خط مقدم.

محمدظاهری، محمد (۱۳۹۹)، ارائه الگوی مدیریتی در تراز انقلاب برای مدیران عالی جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر سبک مدیریتی شهید سپهبد قاسم سلیمانی، دوفصلنامه مدیریت اسلامی دانشگاه جامع امام حسین (ع)، سال بیست و هشتم، شماره ۱ (پیاپی ۲۹).

دادگران، سید محمد (۱۳۷۷)، مبانی ارتباطات جمعی، چاپ دوم، تهران: انتشارات فیروزه.

دویر، پل (۱۳۹۵)، مدیریت خلاقیت در سازمان های رسانه ای، (سیاوش صلواتیان و حامد منصوری، مترجمان)، رسانه سال، شماره ۴ (پیاپی ۱۰۵).

ربی پور، محمدعلی و صمدی نند، منوچهر (۱۳۸۸)، سیاست مدیریتی و ویژگی مدیران در نهج البلاغه، علوم مدیریت، شماره ۸

سربخشی، محمد (۱۳۹۰)، سکولاریسم، دین، اخلاق. پژوهشنامه معرفت اخلاقی، سال دوم، شماره ۴.

شریفی، احمد حسین. (۱۳۸۴)، آیین زندگی (اخلاق کاربردی)، چاپ یازدهم، قم: دفتر نشر معارف.

شیخ رضی، محمد بن حسین (۱۳۷۶)، نهج البلاغه، ترجمه دکتر سید جعفر شهیدی. چاپ دهم. تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.

شیخی، محمد حسین (۱۳۹۰)، مقاله عوامل موثر بر سلامت نظام اداری و رشد ارزش های اخلاقی در آن، مجله اسلام و پژوهش های مدیریتی.

صادقی، ناهید (۱۳۸۷)، رویکردی به رشد حرفه ای مداوم معلمان: موردی از کاربرد شیوه مصاحبه گروه های کانونی، روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران، سال سی و هشتم، شماره ۲.

صلواتیان، سیاوش، هرمزی زاده، محمدعلی و شهبازی سلطانی، محمد (۱۳۹۴)، طراحی الگوی ویژگی های مدیر جهادی رسانه، دوفصلنامه علمی پژوهشی دین و ارتباطات، سال بیست و سوم، شماره ۲.

عباسی، عباس، علی محمدلو، مسلم و کریمی، زهرا (۱۳۹۷)، طراحی الگویی برای سنجش میزان مهارتهای مدیران در سطوح مختلف سازمانی، فصلنامه مطالعات مدیریت (بهبود و تحول)، سال بیست و هفتم، شماره ۸

زارعی، سعدالله (۱۳۹۹)، جنبه های انسانی مکتب شهید سلیمانی از منظر دکتر سعدالله زارعی.

<https://b2n.ir/636217>

غلامپور، احمد (۱۳۹۹)، فرماندهی در مکتب شهید سلیمانی.

<https://b2n.ir/393403>

پور ابراهیمی، محمدرضا (۱۳۹۹)، نقش مدیران جهادی در شکوفایی اقتصادی.

<https://b2n.ir/636217>

فرمایشات مقام معظم رهبری:

در دیدار جمعی از شعرا ۱۳۸۸/۰۶/۱۴

در دیدار فعالان عرصه هنر دفاع مقدس ۱۳۸۸/۰۶/۲۴

در دیدار مردم قم ۱۳۹۸/۱۰/۱۸

در خطبه نماز جمعه تهران ۱۳۹۸/۱۰/۲۷

در دیدار اعضای ستاد بزرگداشت شهید سلیمانی و خانواده آن شهید ۱۳۹۹/۰۹/۲۶.

کیانی زاده، میثم و گلشنی، علیرضا (۱۳۹۵)، شناسایی ویژگی‌های شخصیتی سیاست‌گزاران عمومی مبتنی بر مدیریت جهادی، فصلنامه مطالعات رهبردی بسیج، سال نوزدهم، شماره ۷۲.

موسوی، سیدزین العابدین و دیگران (۱۳۹۷)، تأثیر حکمرانی خوب در رعایت حقوق بشر، فصلنامه تخصصی علوم سیاسی، دوره ۱۴، شماره ۴۳.

مؤمنی راد، اکبر، علی آبادی هاشم فردانش، خدیجه و مزینی، ناصر (۱۳۹۲)، تحلیل محتوای کیفی در آیین پژوهش: ماهیت، مراحل و اعتبار نتایج، اندازه‌گیری تربیتی، سال چهارم، شماره ۱۴.

منابع اینترنتی

اکبری، حسین (۱۳۹۹)، گفتار پژوهی مکتب شهید سلیمانی ابعاد و مولفه‌های قدرت نرم در مکتب شهید سلیمانی.

<https://b2n.ir/262840>

ایرانمنش، مهدی (۱۳۹۸)، نامه تهدیدآمیزی که به دست سردار سلیمانی رسید؛ واکنش حاج قاسم چه بود.

<https://b2n.ir/620928>

باقرزاده، باقر (۱۳۹۹)، جلوه‌ای از اخلاق زیست محیطی سردار دلها؛ سبهد شهید حاج قاسم سلیمانی.

<https://b2n.ir/929342>

پیرهادی، مسعود (۱۳۹۹)، قهرمان ملت، قهرمان امت.

<https://resalat-news.com/?p=35611>

تحریری، محمد باقر (۱۳۹۸)، حاج قاسم به «قلب سلیم» و «نفس مطمئنه» رسیده بود.

<http://fdn.ir/36008>

حاجی صادقی، عبدالله (۱۳۹۸)، ۹ ویژگی سردار شهید دل‌ها حاج قاسم سلیمانی.

<https://b2n.ir/024892>

حسنی سعدی، محمدرضا (۱۳۹۸)، راز موفقیت حاج قاسم از زبان هم‌رزمش.

<https://b2n.ir/677969>

جلالی، حسین (۱۳۹۹)، مکتب حاج قاسم سلیمانی چگونه شکل گرفت.

<https://b2n.ir/۰۵۳۲۶۶>

جهانگیری، اسحاق (۱۳۹۸)، روایت جهانگیری از آخرین جلسه با سردار سلیمانی درباره مسائل کشور.

<https://b2n.ir/۳۱۶۶۴۷>

دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی کشور (۱۳۹۸)، ۲۵ ویژگی شاخص حاج قاسم سلیمانی.

<https://b2n.ir/۶۳۶۸۱۸>

درودی، حسین (۱۳۹۸)، ۲۱ ویژگی سردار سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی.

<https://b2n.ir/۷۷۵۷۱۹>

رضایی، محسن (۱۳۹۹)، مقدمه ای بر ابعاد مکتب شهید سلیمانی.

<https://b2n.ir/۳۷۰۶۹۷>

زارعی، سعیدالله (۱۳۹۹)، گفتارپژوهی های مکتب شهید سلیمانی جنبه های انسانی مکتب شهید سلیمانی.

<https://b2n.ir/۸۲۶۷۷۰>

سعادت نژاد، اسماعیل (۱۳۹۰)، گفتارپژوهی های مکتب شهید سلیمانی شاخص های فرهنگی در مکتب شهید سلیمانی.

<https://b2n.ir/۳۱۷۵۶۱>

شهریار، ابراهیم (۱۳۹۸)، روایت جالب هم‌زم سردار سلیمانی از زندگی ساده و بی تکلف حاج قاسم.

<https://www.ilna.news/fa/tiny/news-۸۵۶۸۱۳>

شیرازی، علی (۱۳۹۸)، حاج قاسم می گفت چیزهایی از آقا دیده‌ام که نمی توانم پشت سرشان حرکت نکنم.

<https://b2n.ir/۱۹۹۰۴۳>

شیرازی، علی (۱۳۹۸)، سردار سلیمانی یک ریال یا دلار حق ماموریت نگرفت.

mshrgh.ir/۱۰۲۶۳۱۰

منابع مکتوب انگلیسی

Alkhafaji, A. F. (۲۰۰۳). Strategic Management: Formulation, Implementation, and Control in a Dynamic Environment.

Chouliaraki, L. (۲۰۰۵). The Soft Power of War.

Nye, J. (۲۰۰۵) Soft Power: The Means To Success In World Politics.

Owen, j. (۲۰۰۷) The Leadership Skills Handbook: ۵۰ Key Skills from ۱,۰۰۰ Leaders.

Watanabe, y. & McConnell, D. (۲۰۰۸). Soft Power Superpowers.

